

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 3284/2020
15.10.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Јелене Боровац и Драгане Маринковић, чланова већа, у парници тужилаца АА из ..., ББ из ..., ВВ из ..., ГГ из ..., ДД из ... и ЋЋ из ..., чији је заједнички пуномоћник Момчило Ковачевић, адвокат у ..., против тужене Републике Србије, Војска Србије, Команда копнених снага Ниш, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу број Гж 3198/2019 од 16.01.2020. године, у седници одржаној 15.10.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу број Гж 3198/2019 од 16.01.2020. године, као изузетно дозвољеној.

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу број Гж 3198/2019 од 16.01.2020. године и пресуда Основног суда у Нишу број П 3997/17 од 08.11.2018. године у првом ставу, алинеја прва, којом је досуђена накнада материјалне штете тужиоцу ББ и у делу одлуке о трошковима поступка, па се предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење у укинутом делу.

У преосталом делу ревизија тужене се као неоснована **ОДБИЈА**.

Образложење

Пресудом Основног суда у Нишу број П 3997/17 од 08.11.2018. године је првим ставом изреке усвојен тужбени захтев тужилаца супруге покојног ЕЕ – АА из ... код ... и деце: сина ББ из ..., сина ВВ из села ... код ..., сина ГГ из села ... код ..., ћерке ДД, девојачко ДД1 из ... код ... и ћерка ЋЋ, девојачко ЋЋ1 из села ... код ..., па се тужена обавезује да на име накнаде штете исплати тужиоцима и то: на име накнаде материјалне штете тужиоцу ББ трошкове сахране, пријема саучешћа и давања подужја – укупан износ од 2.508.024,00 динара, са законском затезном каматом почев од 08.11.2018. године као дана пресуђења, па до исплате (прва алинеја); на име нематеријалне штете свим тужиоцима због претрпљене душеве боли због смрти блиског лица супруга и оца ЕЕ по 890.000,00 динара, са законском затезном каматом на све износе почев од 08.11.2018. године као дана пресуђења, па до коначне исплате (друга алинеја). Другим ставом изреке је обавезана тужена да тужиоцима солидарно исплати на име нужних трошкова парничног поступка износ од 357.400,00 динара.

Апелациони суд у Нишу је пресудом број Гж 3198/2019 од 16.01.2020. године одбио као неосновану жалбу тужене и потврдио је првостепену пресуду.

Против правноснажне пресуде донете од стране другостепеног суда тужена је изјавила благовремену ревизију на основу члана 404. Закона о парничном поступку због погрешне примене материјалног права.

Применом члана 404. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/2011, 49-13-УС, 74/13-УС, 55/15 и 87/18, у даљем тексту ЗПП), посебна ревизија се може изјавити због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која се не би могла побијати ревизијом ако је по оцени Врховног касационог суда потребно размотрити правна питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе, као и када је потребно ново тумачење права. Према ставу 2. истог члана испуњеност услова за изузетну дозвољеност ревизије, Врховни касациони суд цени у већу од пет судија.

Врховни касациони суд је оценио да су у конкретном случају испуњени услови за одлучивање о ревизији тужене применом члана 404. став 1. ЗПП, ради потребе уједначавања судске праксе судова везане за одлучивање о захтевима за накнаду материјалне штете на име трошкова сахране и давања подушја, због чега је и одлучено као у првом ставу изреке.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. ЗПП, па је нашао да је ревизија тужене делимично основана, а да делимично није основана.

У поступку пред нижестепеним судовима није учињена битна повреда парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју се у ревизијском поступку пази по служеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању припадници Војске Југославије су за време НАТО агресије лишили живота два лица албанске националности од којих је и ЕЕ, супруг првотужиље АА и отац осталих тужилаца. Због кривичног дела ратног злочина против цивилног становништва припадници Војске Југославије су правноснажном пресудом Вишег суда у Нишу број К 130/14 од 30.05.2016. године осуђени на казне затвора. Покојни ЕЕ је живео у селу ... код ..., а радио је као ... у Имао је супругу, три сина и две кћерке, овде тужиоце. Након његовог нестанка тужиоци нису имали информација о њему због чега су у дужем периоду живели у неизвесности. После дужег времена су нашли његово тело и тада су сазнали да је страдао насилном смрћу. Сада покојни ЕЕ је имао складан брак са супругом, био је добар отац и породични односи су били складни. Једна од ћерки, тужиља ЂЂ је у време смрти оца имала своје домаћинство, док је друга ћерка и након удаје живела у породичној кући својих родитеља. Према налазу вештака економско финансијске струке трошкови обезбеђења гробног места износили су 500 евра, трошкови сандука са обележјем 200 евра, трошкови надгробног споменика 1.000 евра, трошкови свештеног лица 500 евра (5 x 100 евра), трошкови хране и пића после сахране 4.000 евра, трошкови хране и пића за 5 дана гостопримства 10.000 евра и трошкови хране и пића за педесети дан (подушје) и још три парастоса укупно 5.000 евра, а што све укупно износи 21.200 евра, односно 2.508.024,00 динара.

На основу овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је закључио да је основан тужбени захтев за материјалну и нематеријалну штету због смрти сада покојног ЕЕ на основу члана 155, 193. и 201. Закона о облигационим односима.

Апелациони суд је оценио да је жалба тужене неоснована, оценио је да трошкови сахрањивања и подушја нису превисоко одмерени, налазећи да су ти трошкови учињени у складу са месним обичајима, дужним пијететом према умрлом и да је висина тих трошкова у границама просечних трошкова у месту сахрањивања. Навео је да је вештак економске струке трошкове сахрањивања одредио према проученим обичајима у месту сахране и околини, према ценама у месту сахране тада и на дан вештачења, као и на основу исказа тужилаца и разговора са братанцем сада покојног ЕЕ који је био један од задужених за организацију сахране.

Врховни касациони суд је одлучујући о ревизији тужене оценио да тужена неосновано побија правилност пресуђења у делу којим је одлучено о висини досуђеног новчаног износа на име нематеријалне штете због смрти супруга, односно оца сада покојног ЕЕ. Правилно су нижестепени судови ценили да је смрт ЕЕ била насилна, да је учињена за време НАТО агресије и то од стране припадника Војске Републике Србије који су у току 2016. године и правноснажно осуђени због кривичног дела ратних злочина против цивилног становништва. Сви тужиоци су трпели несумњиве душевне болове пре свега због тога што су у дужем временском периоду од неколико година тражили посмртне остатке себи блиског лица, супруга односно оца, а када су га пронашли онда су сазнали да је до смрти дошло насилним путем. Врховни касациони суд је оценио да је досуђени износ од 890.000,00 динара сваком од тужилаца адекватан новчани износ претрпљеним душевним боловима због смрти блиског лица и околностима како је до смрти дошло. При томе је без значаја што је једна од ћерки, тужиља ЂЂ живела у посебном домаћинству. Душевни болови према родитељима се не мере тиме да ли постоји или не заједница домаћинства. У добрим породичним односима какви су били у овом конкретном случају, сва деца трпе душевне болове због смрти оца, при чему је небитно у ком су узрасту и да ли су створили своју примарну породицу. Тужена неосновано оспорава висину досуђених износа за овај вид нематеријалне штете. Правилно су примењене одредбе Закона о облигационим односима како о основу тако и о висини досуђене новчане накнаде.

Међутим, тужена основано ревизијом побија правилност пресуђења у погледу досуђене материјалне штете тужиоцу ББ коме је досуђен укупан износ од 2.508.024,00 динара, што је у време вештачења био еквивалент износу од 21.200 евра. Правилност примене материјалног права је доведена у питање због тога што нису утврђене све чињенице релевантне за пресуђење. Тужиоци су истакли да немају све рачуне поводом сахрањивања ЕЕ, међутим они у спис нису приложили ниједан рачун, као што није приложен ниједан рачун ни из времена вођења ове парнице, а ради оријентације о могућим трошковима који су постојали у време сахрањивања. У поступку је саслушани тужилац коме је ова штета досуђена ББ који је изјавио да му је тешко да изнесе тачну процену свих трошкова. Навео је да је његов отац сахрањен на месту где су сахрањиване ратне жртве и да су то гробно место и споменик били мало јефтинији, те је изјавио да су гробно место и споменик коштали око 1.000 евра, а само гробно место и трошкови око ископа су коштали око 500 евра. Из ове изјаве би следио закључак да је

споменик плаћен 500 евра. Међутим, висина трошкова гробног места и споменика је утврђена на основу налаза вештака економске струке Радивоја Николића, који уз налаз није приложио ниједан рачун било из времена вештачења, било из времена сахрањивања покојног ЕЕ. Вештак је утврдио да трошкови обезбеђења гробног места коштају 500 евра, а трошкови надгробног споменика 1.000 евра. Судови нису уочили да је налаз вештака у колизији са исказом тужиоца, а досудио је за овај виде штете износе које је вештак утврдио. Имајући у виду да је ЕЕ сахрањен у селу Кушнин код Призрена остало је нејасно да ли је уопште плаћено гробно место на сеоском гробљу, а поготову што је сахрањен на месту где су сахрањиване ратне жртве. Тужилац ББ је изјавио да је на првом подушју на педесети дан након сахране организован ручак и да је на њему било отприлике 100 до 200 људи. Вештак је извео рачуницу да је на обележавању „педесетице“ било 200 људи и за овај догађај је израчунао да је потрошено 2.000 евра (за сваку особу по 10 евра). Из исказа тужилаца је утврђено да је на сахрани било око 400 људи и да су сви угошћени са ручком. Поред овог трошка од 4.000 евра (400 људи по 10 евра по оброку), вештак је утврдио да су за гостопримство после сахране које се одвија и до 7 дана, а у конкретном случају за 5 дана гостопримства по 200 особа дневно укупно угошћено 1.000 особа и да је потрошено 10.000 евра (1.000 особа по 10 евра). Тужиоци се нису изјаснили о томе да је пет дана након сахране долазило по 200 особа на ручак ради изјављивања саучешћа. Вештак није прикључио никакав доказ уз свој налаз где се информисао о месним обичајима, али је навео да је разговарао са сродником тужилаца ЖЖ. Ово лице није саслушано у току првостепеног поступка, нити су остали тужиоци питани како и где и по којим ценама су обезбедили храну за особе које су присуствовале подушју. Првостепени суд је пропустио да утврди колико становника има село Кушнин са околином, да ли су особе које су биле на сахрани и угошћени са ручком (400 особа) долазили и следећих дана односно ко су тих 1.000 посетилаца у 5 дана гостопримства. Вештак је такође утврдио да је породица потрошила за два бајрама и годишњицу сваки пут за по 100 особа, по 10 евра, односно 3.000 евра. У свом исказу тужиоци нису спомињали ресторан нити његов назив, нити цене по којима су наручивали храну, те ко је организовао и плаћао набавку хране из ресторана. Такође је остало нејасно да ли су трошкови свештеног лица за одржану сахрану и 4 подушја, сваки пут по 100 евра плаћени уз признаницу или без, да ли постоји тарифа или је то награда по слободној процени тужиоца свештеном лицу. На сва ова питања првостепени суд није дао одговор, чињенично стање је сумарно изложено у образложењу, без детаљне спецификације учињених трошкова које је вештак у свом налазу навео и анализе трошкова, а другостепени суд ове пропусте није уочио. По оцени Врховног касационог суда досуђени трошкови превазилазе уобичајене трошкове сахране на коју тужилац ББ има право на основу члана 193. Закона о облигационим односима.

Врховни касациони суд налази да тужиоцу ова накнада припада, међутим, потребно је да се утврде уобичајени трошкови сахране, да се тражени износи ускладе са онима који су уобичајени у судској пракси, а уколико првостепени суд није у могућности да утврди тачне трошкове сахране и подушја, тада висину овог вида претрпљене материјалне штете може да реши на основу члана 232. ЗПП.

Из ових разлога, нижестепене пресуде су морале бити укинуте у делу којим је одлучено о материјалној штети. Како укупна висина трошкова поступка зависи од

висине успеха тужилаца у парници, одлука о трошковима поступка је такође морала бити укинута.

На основу свега изложеног одлучено је као у изреци на основу члана 414. став 1. и члана 416. став 2. ЗПП.

Председник већа - судија
Звездана Лутовац,с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић